

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/130/2022
Identifikačné číslo spisu:	1215222820
Dátum vydania rozhodnutia:	29.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1215222820.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Petříkovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a Mgr. Renáty Gavalcovej, vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: W. K., narodeného XX. J. XXXX, bývajúceho v Z., v konaní zastúpeného procesným opatrovníkom Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, dieťa rodičov - matky: R. K., bývajúcej v Z., prechodne Y., zastúpenej JUDr. Ľubicou Sopkovou, advokátkou, so sídlom v Malackách, Pribinova 3 a otca: R. K., bývajúceho v Z., zastúpeného JUDr. Tatianou Dlhošovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, Lazaretská 23, za účasti Krajskej prokuratúry Trnava, so sídlom v Trnave, Dolné Bašty 1 a Komisára pre deti, so sídlom v Bratislave, Odborárske nám. 3, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu, vedenej na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 1P/63/2016, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 19. januára 2022 sp. zn. 24CoP/64/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica (ďalej ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 17. júna 2021 č. k. 1P/63/2016-1164 vo výroku I. na čas do rozvodu manželstva rodičov maloletého dieťaťa upravil styk otca s maloletým W. tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletým W. každú nepárnu stredu v čase od 13:30 hod. do 15:00 hod. prostredníctvom Centra pre deti a rodiny Bratislava, Röntgenova 6, 851 01 Bratislava a v jeho priestoroch, za účasti odborných zamestnancov Centra pre deti a rodiny Bratislava podľa okolností za prítomnosti matky, ktorej prítomnosť nebude prevyšovať rozsah troch stretnutí s tým, že matka je povinná maloletého W. na styk riadne pripraviť a zabezpečiť prítomnosť maloletého W. v Centre pre deti a rodiny Bratislava v určený čas styku, s účinnosťou odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku. Vo výroku II. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania a vo výroku III. rozhodol, že matka a otec sú povinní nahradiť štátu trovy konania každý v rozsahu 50 %, pričom o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v konaní bolo podľa

prvoinštančného súdu preukázané, že vzťahy medzi rodičmi maloletého sú vážne rozvrátené, rodičia medzi sebou nekomunikujú, čím dochádza k odcudzeniu dieťaťa a otca, styk maloletého s otcom sa nevykonáva, čo nepochybne nie je v záujme maloletého. Uviedol, že maloletý otca odmieta, nemá k otcovi blízky citový vzťah, dôveru, má z neho strach, na styk s otcom nie je pripravený, preto je nevyhnutné, aby k obnove, resp. vzniku ich vzájomného vzťahu došlo postupne, primerane a s dôrazom na citlivý prístup k maloletému, preto je potrebné na čas, kým sa ich vzájomný vzťah prehĺbi upraviť styk tak, aby sa maloletý cítil pri jeho realizácii bezpečne. Dôvodil, že znalec PhDr. Kleinmann vo vypracovanom znaleckom posudku konštatoval, že otec má základné psychologické predpoklady vychovávať maloletého, ale traumatické zážitky maloletého dlhodobo ovplyvňovali a aj do budúcnosti budú ovplyvňovať vzťah a postoj, ktorý k nemu maloletý má a odporúčal psychoterapiu maloletého psychoterapeutom zapísaným v zozname psychoterapeutov Slovenskej psychoterapeutickej spoločnosti, ako aj zaradenie maloletého do riadneho vzdelávacieho procesu. Súd v tomto smere vykonal dopyt na predmetnú inštitúciu za účelom zistenia okruhu psychoterapeutov, ktorí zabezpečujú realizáciu styku rodiča s maloletým dieťaťom; z odpovede Slovenskej psychoterapeutickej spoločnosti však vyplynulo, že takýto znalec v ich zozname zapísaný nie je. Aj znalkyňa PhDr. Haidová počas výsluchu pred Okresným súdom Bratislava II v konaní sp. zn. 27P/158/2015 dňa 29. mája 2019 konštatovala, že maloletý nie je aktuálne pripravený na styk s otcom, avšak takýto postup by prichádzal do úvahy za pomoci odborníka, napr. rodinného terapeuta, pomocou ktorého by sa dieťa postupne včleňovalo medzi oboch rodičov. Zároveň konštatovala, že odopretie kontaktu s otcom by malo pre psychický vývoj maloletého veľmi neblahé účinky. Súd prvej inštancie mal v zmysle záverov znalcov za to, že pre styk maloletého s otcom je nevyhnutné odborné vedenie prostredníctvom psychológa a sociálnych pracovníčok, ktoré maloletému pomôže prekonať strach z otca a tým aj vyliečiť vzniknutú traumu. V danej situácii mal za to, že je žiaduce a v záujme maloletého, aby styk prebiehal za prítomnosti a asistencie odborníkov, aby po dlhom období došlo k reálnemu stretávaniu sa maloletého s otcom, aby mali šancu začať si budovať vzťah otca so synom, ktorý bol vážne narušený. Súd umožnil matke podľa okolností, aby bola prítomná pri styku otca s maloletým s tým, že jej prítomnosť nebude prevyšovať rozsah troch stretnutí, pretože možno dôvodne predpokladať, že uvedená doba je adekvátne tomu, aby si maloletý na otca zvykol a ďalej mohol styk prebiehať už bez prítomnosti matky, ale pod dohľadom odborných zamestnancov Centra pre deti a rodiny Bratislava. Ďalej dôvodil, že mal za to, že ďalšia prítomnosť matky pri styku otca s maloletým by bola vzhľadom na vyhrotené vzťahy medzi rodičmi kontraproduktívna. Predpokladal, že takto upraveným stykom príde k obnoveniu vzťahu otca so synom. Zároveň je povinnosťou matky ako rodiča, ktorý má maloletého vo svojej osobnej starostlivosti a trávi s ním prevažnú väčšinu času, pripraviť maloletého na stretnutia s otcom tak, aby sa ho nebál, chápal jeho úlohu v živote maloletého a stotožnil sa so skutočnosťou, že sa jedná o jemu blízku osobu, jeho rodiča, ktorý patrí do okruhu jeho najbližších osôb a má právo sa podieľať na jeho výchove a výžive. Súd nestanovil presné časové obdobie, v rámci ktorého sa bude styk maloletého s otcom prostredníctvom Centra pre deti a rodiny Bratislava realizovať. Vyjadril názor, že je najprv potrebné realizovať stretávanie sa otca s maloletým za odbornej pomoci, ktoré je povinná matka akceptovať a spolupracovať pri takejto realizácii styku a až po vyhodnotení realizácie styku bude možné posúdiť vhodnosť ďalšej úpravy styku otca s maloletým v prípade, ak by konanie o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode nebolo dovtedy právoplatne skončené. Prvoinštančný súd ďalej uviedol, že už znalkyňou PhDr. Katarínou Haidovou v znaleckom posudku č. 12/2017 vypracovanom v konaní pred Okresným súdom Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 bolo konštatované, že nezistila relevantný dôvod na to, aby bol styk medzi otcom a synom akýmkoľvek spôsobom výrazne obmedzený či dokonca zakázaný, naopak styk dieťaťa s otcom by mal byť čo najčastejší, avšak toto odporúča až potom, ako bude prvotne vyriešená nefunkčná, vysokokonfliktná interakcia rodičov za odbornej intervencie príslušníkov zariadenia, kde by sa pracovalo s rodičmi aj s maloletým. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 1P/63/2016 boli matkou predložené aj dva súkromné znalecké posudky PhDr. Mgr. Eleny Fortis č. 6/2018 z 5. februára 2018 a č. 7/2019 z 5. februára 2019. V oboch prípadoch však znalkyňa nevykonala psychodiagnostické vyšetrenie otca (len matky a maloletého), vychádzala len z údajov poskytnutých matkou a z obsahu dokumentácie spisu Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 (z výsluchu znalkyne na pojednávaní pred Okresným súdom Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 dňa 29. mája 2019 vyplynulo, že pri vypracovaní znaleckého posudku č. 7/2019 z 5. februára 2019 mala k dispozícii len čiastočnú spisovú dokumentáciu), a teda za tejto

situácie, kedy znalkyňa PhDr. Mgr. Fortis mala k dispozícii len listiny selektívne jej predložené matkou, nevykonala vyšetrenie otca, neoboznámila sa s celou prejednávanou vecou a skutočnosťami, ktoré uvádzali všetci účastníci konania, prvoinštančný súd znalecké posudky nepovažoval za objektívne a komplexne spracované vo vzťahu k problematike v prejednávanej veci, ktoré by mohli poskytnúť ucelený rozbor vzťahov maloletého a rodičov navzájom a z uvedeného dôvodu na nich súd v konaní neprihliadal. Súd prvej inštancie zamietol návrh otca na vypočutie W. N., výpoveď ktorého súd vzhľadom na predmet konania, doteraz vykonané dôkazy a najmä znalecký posudok PhDr. Kleinmanna považoval za nedôvodný.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej ako „odvolací súd“) rozsudkom z 19. januára 2022 sp. zn. 24CoP/64/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v celom súdnom konaní nebolo žiadnym dôkazom preukázané násilné, či agresívne správanie sa otca voči maloletému. Prvoinštančný súd preto správne uzavrel, že odmietanie otca maloletým nie je primárne založené na osobnosti otca, či na nejakom jeho konkrétnom negatívnom správaní, teda ani na konflikte v Z., ale je podmienené nefungujúcim, konfliktným a odporom syteným vzájomným vzťahom medzi rodičmi dieťaťa, ktorý dieťa permanentne dlhodobo vníma. Podľa záverov znalca PhDr. Kleinmanna maloletý je pritom na svoju matku úzko citovo viazaný. Identifikuje sa s jej názormi, normami, postojmi a hodnotami, teda matkou, s ktorou žije, je prirodzene ovplyvňovaný, pričom negatívne postoju matky voči otcovi je maloletý vystavený dlhodobo bez možnosti jeho konfrontácie z opačnej strany. Matka v maloletom strach z otca živí, ako to vyplýva z popisu situácie znalkyňou PhDr. Haidovou (pred Okresným súdom Bratislava II dňa 29. mája 2019), keď matka s maloletým vošla do čakárne, kde bol otec, vzala maloletého do náručia a vošla s ním naspäť do ambulancie s tým, že ho musí chrániť pred otcom, prípadne tým, že odmietla prevziať darček od otca. Maloletý si tak postupne vytvoril predstavu otca, ktorý je podľa neho zlý a chce mu ublížiť, následkom čoho sa s ním nechce stretať. Ako uzavrel znalec PhDr. Kleinmann, maloletý aktuálne nie je pripravený na stretávanie sa s otcom bez psychoterapeutického vedenia. Nevylúčil teda, aby prebiehal styk riadený odborníkmi. Znalec uviedol, že prístup ku vzťahovej väzbe je možné zmeniť pozitívnym smerom, keď sa na tejto zmene pracuje, pričom maloletého je potrebné liečiť psychoterapiou. Poznamenal, že v osobnosti otca pritom neboli zistené žiadne psychopatológie, ktoré by ho boli schopné diskvalifikovať z role rodiča, ktorými by mohol dieťa ohroziť. Za vyššie popísanej situácie, zohľadňujúc to, že otec sa s maloletým už viac ako 5 rokov nestretol, odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že je nesporne v najlepšom záujme maloletého, aby bol čo najskôr a v primeranom rozsahu obnovený jeho styk s otcom metódou postupného približovania riadeného a kontrolovaného kvalifikovanými odborníkmi, za ich účasti, v neutrálnom prostredí tak, aby dieťa mohlo znovu nadobudnúť dôveru v svojho otca, ktorého vytesnilo zo svojho života, aby mohlo získať pre zdravý psychický vývoj tak dôležitý mužský vzor, ktorý mu je odopieraný a znovu nadviazať zdravé citové väzby nielen s otcom, ale i s rodinou na jeho strane. Neobnovenie väzieb a kontaktov maloletého s otcom by malo na dieťa a jeho budúci vývoj a život veľmi nepriaznivé následky, ktorým je nevyhnutné predísť. Odvolací súd tak konštatoval, že prvoinštančný súd s poukazom na vyššie uvedené, zohľadňujúc najlepší záujem maloletého, okolnosti prípadu a aktuálnu situáciu, správne ustáľiac, že neboli zistené žiadne podmienky na to, aby bol styk otca s maloletým podľa návrhu matky zakázaný, upravil styk zatiaľ v minimálnom rozsahu jeden a pol hodiny každé dva týždne v neutrálnom prostredí Centra pre deti a rodiny Bratislava a to za účasti odborných zamestnancov centra určujúcich, regulujúcich a sledujúcich priebeh styku, za prítomnosti matky iba v rozsahu maximálne prvých troch stretnutí. Tým sa vytvorí reálna možnosť obnovenia zdravého rodinného vzťahu syna k otcovi, k začleneniu tak potrebnej prítomnosti otca do života dieťaťa a súčasné zabezpečenie zdravého psychického vývoja maloletého. Uvedený rozsah styku a podmienky jeho realizácie pritom plne rešpektujú psychické diagnózy a aktuálny postoj maloletého. Ďalej pokračoval, že ničím nebolo preukázané, že posttraumatická stresová porucha maloletého, či fóbicko-anxiózný syndróm maloletého majú pôvod v násilnom správaní sa otca voči nemu, prípadne matke. Ani nebolo preukázané, že by výslovne správanie sa otca k maloletému v inkriminovaný deň bolo pôvodom psychickej poruchy maloletého. Odvolací súd ďalej uviedol, že prvoinštančný súd v odôvodnení preskúmaného rozsudku riadne vysvetlil, z akých dôvodov nemohol na súkromné znalecké posudky PhDr. Eleny Fortis č. 6/2018 a č. 7/2019 prihliadať s tým, že znalkyňa nevykonala psychodiagnostické vyšetrenie otca a vychádzala

len z údajov poskytnutých matkou, pričom mala k dispozícii len čiastočnú spisovú dokumentáciu. Hoci podľa vyjadrenia znalkyne PhDr. Fortis v posudku č. 7/2019 pri vypracovávaní druhého znaleckého posudku mala k dispozícii spis Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 v počte listov 691, neodstraňuje to druhý podstatný nedostatok a to, že nevykonala vôbec psychodiagnostické vyšetrenie otca a to bez ohľadu na to, z akých dôvodov k nemu nedošlo. Pri posudzovaní ne/vhodnosti styku otca s dieťaťom poznanie osobnosti otca a jeho interakcií s dieťaťom je pritom rozhodujúce a nenahradiťelné. Bez potrebného vyšetrenia otca závery znalca k predmetnej otázke nemožno považovať za objektívne a komplexné. S poukazom na uvedené je irelevantné, z akých dôvodov otec odmietol, aby bol sprístupnený súdny spis znalkyni PhDr. Fortis, aj že sa odmietol podrobiť tomuto znaleckému dokazovaniu. Otec so sprístupnením súdneho spisu a vyšetrením u PhDr. Fortis pritom nesúhlasil z dôvodu pochopiteľných pochybností o objektivite posudku. Irelevantné je tiež, že PhDr. Fortis použila viac metód vyšetrenia účastníkov ako iní znalci, ako aj to, že MS SR žiadne pochybenie z hľadiska zákonom stanovených podmienok a náležitostí v znaleckom posudku PhDr. Fortis nenašlo. Znalecké posudky PhDr. Fortis pritom neboli vypracované cielene a špecificky za účelom úpravy styku otca s maloletým, na rozdiel od znaleckého posudku PhDr. Kleinmanna. Po tak rozsiahlom a dlhotrvajúcom dokazovaní a predložení viacerých znaleckých posudkov, po správnom ustálení, že znalecký posudok PhDr. Kleinmanna je úplný a aktuálny, bolo už nadbytočným vykonať ďalší kontrolný znalecký posudok, ako sa toho domáhala matka. Neboli ani splnené podmienky § 207 ods. 3 CSP pre nariadenie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom tým, že by išlo o obzvlášť závažný prípad vyžadujúci osobitné vedecké posúdenie a ani tým, že by podstatné závery znalcov boli v zrejmom rozpore, s poukazom na predtým uvedené, že na znalecký posudok PhDr. Fortis nebolo dôvodné prihliadať. Nevykonaním týchto dôkazov navrhnutých matkou preto nedošlo k žiadnemu porušeniu procesných práv matky. Odvolací súd mal za to, že názor maloletého bol v predmetnom konaní opakovane odborníkmi zisťovaný, pri rozhodovaní bolo naň aj náležite prihliadané, v súlade s ustanovením § 38 CMP a § 43 ods. 1 Zákona o rodine, pričom súd nesporne prihliadal na názor maloletého, a venoval mu náležitú pozornosť zodpovedajúcu jeho veku a rozumovej vyspelosti a zohľadnil ho pri určení podmienok styku (krátky čas, neutrálne prostredie, za účasti odborníkov a spočiatku i matky). Z citovaných ustanovení ale nevyplýva, že by bolo nevyhnutné, aby súd za každých okolností podľa názoru maloletého aj rozhodol. Nie je povinnosťou súdu sa s vysloveným názorom dieťaťa bez výhrad stotožniť. Naopak, ak je to v najlepšom záujme maloletého, súd môže a musí rozhodnúť aj v rozpore s jeho deklarovaným názorom, ako tomu bolo aj v danom prípade. Odvolací súd preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vo výrokoch vecne správny, včítane závislých a vecne správnych výrokov o náhrade trov konania účastníkov a štátu, s použitím ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala matka maloletého (ďalej ako „dovolateľka“) dovolanie. V dovolaní poukázala na § 420 písm. f) CSP a na § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 420 písm. f) CSP uviedla, že odvolací súd založil napadnuté rozhodnutie na tom, že v konaní nevzal do úvahy matkou predložené a navrhované dôkazy. Matka opakovane namietala, že súd prvej inštancie nevzal do úvahy názor maloletého dieťaťa, jeho názor dostatočným spôsobom nezistil, neumožnil mu v konaní sa vyjadriť o veciach, ktoré sa ho týkajú a rozhodol v rozpore s najlepším záujmom maloletého. Ďalej uviedla, že Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí (ďalej len „zákon o SPOD“) ani Zákon o rodine totiž nepozná „asistovaný styk“, a rovnako tak ani nikde v právnom systéme Slovenskej republiky nie je takýto typ styku ani definovaný. Taktiež nie je zjavné, na základe akých kompetencií má zariadenie Centrum pre deti a rodiny, Röntgenova 6, 851 01 Bratislava (ďalej len „CDR“) a jeho zamestnanci vykonávať tzv. „asistovaný styk“ maloletého W. s otcom. Uvedené centrum sa dokonca na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVaR SR“) nenachádza ani v žiadnom zozname akreditovaných subjektov. Taktiež na webovej stránke citovaného CDR absentujú v zmysle zákona o SPOD vyžadované informácie o jeho ambulantnej činnosti a na webovej stránke CDR je uvedené, že sa jedná o pobytové zariadenie a jeho úsilím je tzv. deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti. V zmysle zákona o SPOD, ako i v zmysle informácií z webovej stránky MPSVaR SR sú na Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately akreditované len niektoré Centrá pre deti a rodiny, pričom tieto sú povinné zverejňovať na svojom webovom sídle zoznam opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 45 zákona o SPOD, ktoré konkrétne zariadenie realizuje a má na túto činnosť platnú akreditáciu MPSVaR SR. Podľa tohto zákona

musí akreditovaný subjekt spĺňať i povinnosti podľa § 45 bod 6 písm. a) a b) zákona o SPOD. Vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, od ktorej sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to od otázky práva dieťaťa byť vypočuté. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň podľa ustanovenia § 444 ods. 1 a 2 CSP navrhla odložiť vykonateľnosť a právoplatnosť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu až do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní.

4. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky ako účastník konania navrhla, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol.

5. Otec maloletého má za to, že žiadny matkou tvrdený dovolací dôvod nie je daný a podanie dovolania matkou má zámer zmariť realizáciu výkonu rozhodnutia (úpravu styku), keďže matka ani teraz právoplatne súdom určený styk nedodríava, čo vyplýva z priebežných správ CDR Bratislava.

6. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „CSP“), ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti ani právoplatnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 a 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie nie je dôvodné.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

10. V zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Z obsahu podaného dovolania vyplýva, že dovolateľka v rámci svojho dovolania poukázala na § 420 písm. f) CSP. Namieta nesprávnosť procesného postupu, nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu a to, že súd dostatočne nezistil názor maloletého.

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie

spravodlivosti).

14. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi uvedenú procesnú vadu sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

15. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

16. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinností súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

19. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne

závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

20. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva matky na spravodlivý proces. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov odvolací súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd a ako tieto úvahy posudzoval odvolací súd. Z obsahu spisu vyplýva, že prvoinštančný súd v odôvodnení preskúmaného rozsudku (ods. 49) riadne vysvetlil, z akých dôvodov nemohol na súkromné znalecké posudky PhDr. Eleny Fortis č. 6/2018 a č. 7/2019 prihliadať s tým, že znalkyňa nevykonala psychodiagnostické vyšetrenie otca a vychádzala len z údajov poskytnutých matkou, pričom mala k dispozícii len čiastočnú spisovú dokumentáciu. Hoci podľa vyjadrenia znalkyne PhDr. Fortis v posudku č. 7/2019 pri vypracovávaní druhého znaleckého posudku mala k dispozícii spis Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 v počte listov 691, neodstraňuje to druhý podstatný nedostatok a to, že nevykonala vôbec psychodiagnostické vyšetrenie otca a to bez ohľadu a to, z akých dôvodov k nemu nedošlo. Pri posudzovaní ne/vhodnosti styku otca s dieťaťom poznanie osobnosti otca a jeho interakcií s dieťaťom je pritom rozhodujúce a nenahradiťelné. Bez potrebného vyšetrenia otca závery znalca k predmetnej otázke nemožno považovať za objektívne a komplexné. S poukazom na uvedené je irelevantné, z akých dôvodov otec odmietol, aby bol sprístupnený súdny spis znalkyni PhDr. Fortis, aj že sa odmietol podrobiť tomuto znaleckému dokazovaniu. Otec so sprístupnením súdneho spisu a vyšetrením u PhDr. Fortis pritom nesúhlasil z dôvodu pochopiteľných pochybností o objektivite posudku. Irelevantné je tiež, že PhDr. Fortis použila viac metód vyšetrenia účastníkov ako iní znalci, ako aj to, že MS SR žiadne pochybenie z hľadiska zákonom stanovených podmienok a náležitostí v znaleckom posudku PhDr. Fortis nenašlo. Znalecké posudky PhDr. Fortis pritom neboli vypracované cielene a špecificky za účelom úpravy styku otca s maloletým, na rozdiel od znaleckého posudku PhDr. Kleinmanna. Odvolací súd ďalej pokračoval, že v ďalšej časti odvolania matka selektívne zdôrazňuje iba záver znalca PhDr. Kleinmanna, že maloletý z psychologického hľadiska nie je pripravený na styk s otcom, bez reálneho podkladu v znaleckom posudku ale tvrdí, že znalecký posudok potvrdil, že maloletý je priamou i nepriamou obeťou násillia, čo zo znaleckého posudku nevyplýva. Pokiaľ matka namieta niektoré závery znalca PhDr. Kleinmanna, ktoré sú v jej neprospech (napr. o potrebe odbornej psychoterapeutickej práce s maloletým W., že dieťa je sýtené strachom, že ho otec znovu unesie, že vzdelávanie, sociálna situácia a matkine rigidné postoje k situácii neumožňujú maloletému zmeniť uhol pohľadu na vzťah s otcom, že matkin strach o maloletého a bránenie normálneho začlenenia do sociálneho prostredia iba komplikujú psychologickú väzbu na otca), ktoré označila za voľné úvahy až konšpirácie znalca, ktoré nevyplynuli z odborných zistení a nie sú výsledkom znaleckej diagnostiky, toto tvrdenie matky nie je ničím podložené. Otázku hyperprotektivity matky, ktorú konštatoval PhDr. Kleinmann (ale i PhDr. Fortis, keď uviedla, že matka je „hyperprotektívna osobnosť v adaptívnej miere“) odvolací súd nepovažoval za relevantnú pre rozhodovanie o styku maloletého s otcom. Pokiaľ znalec neurobil matke, či maloletému niektorý z množstva možných psychodiagnostických testov, neznamená to, že k uvedenému nemohol dospieť na základe iných testov, či priameho pozorovania účastníka a jeho reakcií. Dovolací súd vzhľadom na uvedené má za to, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

21. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa toho, že Zákon o SPOD ani Zákon o rodine nepozná „asistovaný styk“, a rovnako tak ani nikde v právnom systéme Slovenskej republiky nie je takýto typ styku ani definovaný a taktiež nie je zrejmé, na základe akých kompetencií má zariadenie Centrum pre deti a rodiny, Röntgenova 6, 851 01 Bratislava a jeho zamestnanci vykonávať tzv. „asistovaný styk“ maloletého W. s otcom, uvedené centrum sa dokonca na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky nenachádza ani v žiadnom zozname akreditovaných subjektov, dovolací súd uvádza, že dovolateľka uvedenú námietku pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom nepredostrela a uvedené vôbec nenamietala, učinila tak až v dovolacom konaní. Dovolaciemu súdu sa však žiada uviesť, že Centrum pre deti a rodiny Bratislava je od 1. júla 2017 zriaďované Ústredím práce,

sociálnych vecí a rodiny. Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele č. 305/2005 Z. z. mu ukladá prijímať len deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou, okrem iného je potrebné poznamenať, že určenie spôsobu, akým sa bude realizovať styk maloletého dieťaťa s rodičom súdom, je vždy výsledkom posúdenia konkrétnych skutkových okolností každej prejednávanej veci, preto môže súd prijať jedinečné a konkrétne riešenia pre ten-ktorý prípad. Preto ani túto námietku nemožno považovať za vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP.

22. Vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 421 ods. 1 písm. a), resp. písm. b) CSP dovolací súd uvádza nasledovné :

23. V danom prípade dovolateľka v dovolaní uviedla všeobecnú charakteristiku nesprávnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. V úvode svojho dovolania v paragrafovom znení poukázala na § 421 ods. 1 písm. a) CSP, avšak textovo poukázala na námietku vyplývajúcu z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Polemizovaním v rámci dovolania síce predostrela formu otázok týkajúcu sa nerešpektovania názoru maloletého, avšak neuviedla rozhodnutia týkajúce sa ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (rozhodnutia Ústavného súdu ČR a ESLP nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu). Uviedla, že v konaní nebol zisťovaný názor maloletého. Za daného stavu sa dovolaciemu súdu javí, že dovolateľka namieta hodnotenie dôkazov v zmysle § 420 písm. f) CSP.

24. V súvislosti s touto dovolacou námietkou dovolací súd poukazuje na to, že právomoc konať o veci, ktorej sa žaloba týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Dokazovanie je časťou konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

25. K dovolateľkou vytýkanému hodnoteniu dôkazného a skutkového stavu dovolací súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (pozri rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017). Na druhej strane Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zasadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené, a ktoré nesmú byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018).

26. Dovolací súd z obsahu spisu nezistil v postupe súdov nižších inštancií pochybenia alebo vady pri vykonávaní dôkazov ani pri ich hodnotení predstavujúce porušenie práva matky na spravodlivé súdne konanie. Súd prvej inštancie vykonal všetky dôkazy, relevantné pre riadne zistenie skutkového stavu.

Dovolací súd uvádza, že názor maloletého bol zisťovaný prostredníctvom procesného opatrovníka maloletého a to Úradom práce sociálnych vecí a rodiny č. l. 297, znalkyňou PhDr. Haidovou č. l. 342, resp. 360, ako aj v inom konaní pred Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn. 27P/158/2015. Dovolací súd zhodne s odvolacím súdom konštatuje, že názor maloletého bol v predmetnom konaní opakovane odborníkmi zisťovaný, pri rozhodovaní bolo naň aj náležite prihliadané, v súlade s ustanovením § 38 CMP a § 43 ods. 1 Zákona o rodine, pričom súd nesporne prihliadal na názor maloletého, a venoval mu náležitú pozornosť zodpovedajúcu jeho veku a rozumovej vyspelosti a zohľadnil ho pri určení podmienok styku (krátky čas, neutrálne prostredie, za účasti odborníkov a spočiatku i matky). Z citovaných ustanovení ale nevyplýva, že by bolo nevyhnutné, aby súd za každých okolností podľa názoru maloletého aj rozhodol. Nie je povinnosťou súdu sa s vysloveným názorom dieťaťa bez výhrad stotožniť. Naopak, ak je to v najlepšom záujme maloletého, súd môže a musí rozhodnúť aj v rozpore s jeho deklarovaným názorom, ako tomu bolo aj v danom prípade. Všetky vykonané dôkazy súdy v základnom konaní vyhodnotili v súlade s § 191 CSP, každý jednotlivo aj všetky vo vzájomnej súvislosti. Dovolací súd v hodnotení dôkazov súdmi nižších inštancií nezistil pochybenia, ktoré by boli v extrémnom rozpore s obsahom spisu. Iba taká skutočnosť by totiž zakladala odňatie spravodlivosti.

27. Vzhľadom na uvedené, nakoľko dovolanie dovolateľky vyplývajúce z § 420 písm. f) CSP nie je dôvodné, dovolaciemu súdu neostávalo iné, ako dovolanie ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietnuť.

28. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.